

Šolski red in strah, njegova imenitnost in težavnost. *)

Šola, t. j. ljudska šola, je tista očitna naprava, ktera z izobraževanjem dušnih in telesnih moči za to skerbi, da otroci morejo v svojem poznejem stanu časní in večni poklic doseči. Posebni pripomoček v ta namen je podučevanje; toda ljudska šola ne spolnuje svoje naloge in ne pospešuje pravega blagra človeštva, ako samo podučuje in ne gleda tudi na druge moči človeškega duha. Kaj bi pomagalo podučevanje, kjer bi se tudi serce ne žlahtnilo in volja k dobremu ne vodila, kjer bi se ne izobraževal ves človek z vsemi njegovimi močmi? Velikokrat so vednosti marsikomu škodovale, ako je človek imel popačeno serce in sprideno voljo; dobro serce pa in krepostna volja imata povsod svojo vrednost, ona kinčata vsaki stan, vsako starost in vsaki spol. Da se ta namen doseže, kterega vsaka šola imeti mora, je potreba zraven podučevanja tudi dobrega šolskega reda in straha. Vse naprave in postave in obnašanje učenikovo, da se red v šoli ohrani, se imenuje šolski strah in red. Ako je pravi šolski strah in red v šoli, spričuje to lepo zmožnost učenikovo, ako ga ni, ima učenik polno zaderžkov, ko hoče svoj namen doseči. Da je pa šolski red velike važnosti v šoli, ne more nobeden tajiti, kateri je le enkrat šolo od znotraj pogledal.

Sej so otroci, kateri so šoli izročeni, še v tisti voljni starosti, kjer je serce še odperto in občutljivo za vsako zunajno moč, ko se sprejeti nauki tako globoko v serce vtiskajo, da jih otrok vse življenje ohrani. Kako bi ostalo očetovsko podučevanje, prijazno priganjanje in lepi zgled učenikov brez sadu? Šola more pod vodstvom zvestega in previdnega učenika postati naprava, kjer se otroci morejo vseh čednosti navaditi. Že s tem, da se otroci precej pri začetku šole morajo terdnega reda in nekake resnobe navaditi, so prisiljeni slabe navade odložiti in čednosti si pridobivati. Koliko priložnosti daje življenje v šoli, da lenega k pridnosti, nerednega k rednosti, lahkomisljenega k pameti pripelje! Koliko nagibov najde otrok v šoli k priljudnosti, prijaznosti, krotkosti, prizanesljivosti in k drugim čednostim. S temi in več drugimi rečmi je šola res naprava, ki ne le za šolski čas otroka naj lepših čednosti privadi, ampak tudi v vsem človeškem življenji svojo moč razodeva.

*) Iz letnega sporočila o. k. glavne šole v Postojni.

Vredn.

Kakor je pa šolski red imeniten in blagonosen, ravno tako težaven pa je tudi, in kdor to težavnost premisli, ne bo šole za vsaki naj manjši otroški pregrešek odgovorne delal, veliko manj pa še šolo dolžil, ako se kateri njej izročenih že v mladih letih zgubi. Vsaki vé, kako malo se večji del domá pri starših zgodi, da bi otroke za šolo pripravili in učenika v njegovem prizadevanji podpirali. Večkrat se zgodi, da šola dobi veliko zanemerjenih in včasih tudi popačenih otrok. Kako hudo se zdi malemu šolarju mirno in tiho biti, ker ne vé in ne more razumeti, čemu je to. Vse še bolj prijazno opominjevanje in svarjenje malo pomaga, ker vse kmali pozabi otrok.

Napolnjene šolske sobe, kako različnost otrok v starosti in vednostih nam kažejo, in vendar se mora na vsacega zmed njih gledati! Kteri učenik bi bil v stanu, med sto in več otroci vsacega tako obdelovati, kot zahteva njegova starost in njegov umski stan?

K vsemu temu pa še pridejo slabi zgledi zunaj šole. Po hišah slabih staršev se večkrat naredbe in ukazi učenikovi vpricho otrok grajajo, od učenika se slabo govori, in otroka še večkrat podpihujejo, da bi se učeniku ustavljal.

Iz tega se vidi, kako težavna je za učenika naloga, šolski strah in red ohraniti in da je velike poterpežljivosti in vedne skrbnosti treba, da se ta naloga dobro in v občni korist izvršuje. Le nepremagljiva serčnost in vdana ljubezen do mladine stori, tudi takrat svoj namen neprestrašenopred očmi imeti in ga tudi doseči, ko škodljivi vtoki, katerim se ustavljati ne moremo, s strašno močjo lepi sad dolgega delovanja pokončati hočejo.

Toda naj bodo težave in zaderžki še tako veliki, ravno tim nasproti mora učenik svojo moč poskušati. Nikoli ne sme učenik misliti, da z vsem delom in trudom nič ne opravi, nikoli ga ne morejo taki zaderžki izgovorjati, ako svojo nalogo vnemar pušča.

Kaj pomaga vertnarju, ako čez obilnost plevela toži? Ali doseže mornar svoj namen, ako se viharnega morja zboji in iz strahu pred pečinami voznjo po morji opušča? Iztrebiti mora vertnar plevel, ako hoče imeti obilno žetev, in pogumni mornar spravi viharju in valovom vkljub svojo barko k bregu.

Tako naj bode tudi pri učeniku. Naj ne bo prestrašen in obupljiv, ako njegova dobra volja in resno prizadevanje zadene na nepremagljive zaderžke, in ako škodljivi vtoki zopet pokončajo to, kar je tako težko in zvesto postavil, ampak z novo močjo in ve-

selim srcem naj se ustavlja sovražnim močem. Se vé, da tako delovanje tirja, da človek tako rekoč, sam na se pozabi, da le z vsemi močmi in gorečo ljubeznijo dela za mlada serca, ki so njemu izročena; pa velik je tudi blagoslov, ki pride za toliko zvestobo, in čut in zavest, da smo naj svetejši delo človeštva pospeševali in sejali seme, katero nam obeta žetev v naj poznejših časih, ta zavest je vredna visoke cene.

Jan. Košmelj, vodja.

Lepopisje v ljudski šoli.

Pri vsakem nauku je treba skrbeti, da ga povzdignemo do popolnosti. Ker je pa popolnost idealna in se skoraj po slabi človeški moči doseči ne more, se ji le približujemo, ako prizadevanje po nji krepko narašča. Geslo vsakemu mojih tovaršev je ali naj bode: Čim bolj nam je popolnost oddaljena, tim bolj se prizadevamo, da dosežemo svoj namen. Da veliko stopinj storili še nismo na težavni stezi k popolnosti, vsak šolnik lahko spozná. Torej čversto na noge, združimo se, priobčimo svoja mnenja, spulimo plevel iz rodovitnega polja, in žetev se mora bogato obnesti. Iz pridelanega zaklada naj si jemlje vsak čistega, žlahtnega zerna, in ta mu bode naj bolji navod, da doseže svoj blagi namen, ter napreduje v popolnosti.

Akoravno gradivo lepopisnega nauka obsega le malo in véliko abecedo, je ta nauk v oziru na njegovo estetično in praktično stran tako obširen, da se na tem prostorčku ne more vsestransko pretresovati.

Ta nauk razdeljujem v dva poglavitna dela: 1. v učne pripomočke za lepopisne vaje; 2. kako mladino podučevati v tem nauku?

Učna pripomočka sta učeniku črna platnena; še bolje kavčukova, elastična, a dobro napeta tabla, na katero se dá na obeh straneh pisati, in kreda. Za prva dva razreda se tabla prepreže s tankimi črtami, med ktere se čerke tako postavljajo, kakor jih morajo šolarčki potem v svojih enako načrtanih zvezkih posnemati. Čerte na tabli se narejajo s pokredanim debelim motovzom za vsako novo pismeno vajo.

Take debele čerte zeló kazé lepoto učiteljevega spisa; s tanko nitjo narejene so ravno tako učencem vidne, kakor svojemu namenu zadostljive. Bolje je, da so te čerte z rudečo oljnato barvo narejene, ter da vedno na tabli ostanejo; razume se, da morajo tanke biti ko nit. Za tretji in četerti razred naj učenik, ako mu je moč, na tablo brez čert, ali k večemu na eno samo čerto svoje predpise izdeluje; le táko pisanje se bode učencem umetno zdelo, pa tudi posnemanje našlo. Ljudska šola pripravlja mladino za vsakdanje praktično življenje; tù pa se poslužujemo nenačertanega papirja,